

Albignana 1024 (Morera, *Tarrag. Cri.* I, v); Kastro *Albiniana* 1037 (Mas v, 6). Del mateix Mas traiem una menció *Albiniana* de 1040 (XIII, 42), potser idèntica a la següent, on el context comprova clarament la identificació: donació feta a B. Otger per l'abat de St. Cugat d'un castell *Albiniana* que ha de reconstruir, i amb cita en el mateix doc. del Montmell, el riu Gaià i Castellví de la Marca (Mas, *N. H.* v, 11): localitats totes, situades unes no lluny al N., i l'altra poc més a l'O., d'*Albinyana*. Aebischer aplega altres mencions d'un nom igual, i no obstant diu que no coneix cap menció antiga del nom d'aquest poble, perquè les següents, tot i referents al Penedès, no estan situades en forma ben controlable, no havent-hi més que referències a Olèrdola: *Albiniana* 995, *Albinana* 1010, *Albignana* 1021 (Mas, *N. H.* iv, 161, 221, 225), «castellanum de *Albiniana*, cum ecclesia sua» 1098 (*Marca Hi.* 1204); en el *Cart.* de St. Cugat hi ha *Albiniana*, *innana* 1013 (II, 75, 97), i és cert que tampoc hi veig altre punt de referència que l'al·lusió a Olèrdola. Verament Olèrdola no és gaire prop d'Albinyana —uns 18 k. a l'ENE.—. Però ¿és raó suficient per suposar que hi hagué dues localitats rigorosament homònimes, totes dues en el Penedès? La coneguda, no documentada mai (llevat del cas palès de 1040 i algun altre) i un homònim incògnit, i després obliterat, immediat a Olèrdola?

Almenys sembla suposició excessiva. Segons Morera (GGC 851) *Albinyana* fou reconquerida ja en el S. x, després de la presa de Barcelona. Doncs, ¿per què totes aqueixes mencions no s'hi poden referir? Olèrdola fou des del temps no sols de Guifre, sinó ja en el dels comtes feudataris, el gran antemural de Bna. contra el flux i reflux dels moros i dels nostres (Vilafranca no existia i les altres localitats emergien o requeien sota les onades sarraïnes), sembla natural que no se'n parli gaire, i que basti esmentar el «més enllà d'Olèrdola» com a punt de referència. Jo diria que el castell d'*Albinyana* (de què ens parlen el 1037) pogué ser bastant de temps una avançadeta audaç dels nostres homes de guerra, que l'enemic, fins més enllà de la gran ofensiva d'Almanson anava assaltant i desmantellant, fins que l'any 1040 s'encarregà Bernat Otger de reconstruir-lo, segons poders de l'abat de St. Cugat.

Més tard encara *Abigana* en una butlla papal de 1154 (Kehr, *Papsturkunden*, p. 338) (grafia *-ig-* = *-iy-*). També «Castell d'*Abinyana*» del cens de 1359 (*CoDo-ACA* XII, 30), dóna mostra, com la butlla, d'una pronúncia vulgar laxa *Alb-* > *Ab-*.

No és pas que hàgim de posar en dubte que hi pogués haver homònims en llocs diferents. Un *Albiniana* hi hagué que havia de ser diferent del penedesenc, car el context en un doc. de 1001 el posa (junt amb un *Pasturà*) en el baix Besòs, prop de Reixac (*Cart.* Sant Cugat II, 3).

Del NL penedesenc en conec pron. vg. locals, ultra la dominant, conforme a l'ortogràfica: *ubiyána*, *ubiyána*, *aym-*, *almiyána*. Potser també, amb dissimilació *n-n* > *d-n*: «in territorio Barchinone, ad ipsam Celatam, in loco v. Torrente de *Alvidana*» a. 1181 (*Cart.* St. Cugat III, 286). També com a cognom. Amb aquest

caràcter, *Alminyana* està, però, molt difós en tot el Migjorn valencià: en tinc nota com a arrelat localment, a Cullera, Torrella de la Costera, Biar i Elx; a Tavernes de Valldigna ja l'a. 1847 (xxxI, 83.25; xxxII, 44.13; xxxVI, 12.25; xxxVI, 201.14; xxxI, 178.1); a Alacant (*La Marina*, 15-xii-1964). És realment xocant el fet que sigui un cogn. tan copiós i arrelat en aquesta regió —i enlloc més. Car també és només allà on el situat *AlcM*, amb colpidora coincidència a cinc poblacions des de la capital val. cap al S. (sobretot Valldigna i c. a Alacant; excepció única Manresa = zero, sens dubte val. immigrant).

Això em duu a pensar millor en l'antic NL, evidentment mossàrab —o aràbic—. I de la mateixa zona: *Albinyén*. Consta ja en el *Rept.* l'alq. *Albinen* donada per Jaume I als seus cavallers que guarnien el castell de Calp (entre una llisteta de 6 o 7 alq. més; *Rept.* 47, SSiv. s. v. i 63). El retrobem després, escrit *Albinyen* l'any 1268 (*ACA*, reg. 15, fº 105), com pertanyent a Benissa; el 1277 com situat prop de Calp, i «B. et *Albinyen* et Aleyen, hereditates in termº de Calp» en un altre doc. de 1277: Soldevila, *Pere el Gran* I, 100, i I, ii, 88. Avui no és nom oblidat, car encara recullo a Benissa el *biçent de Serdi* o de *Parrilla*, nom d'una heretat o pda. al costat del Barranquet i Casa de Parrilla (xxxIV, 26.4, 96.6, 14).

Jo havia pensat a relacionar-ho amb l'arrel àr. *bny* 'construir' que ha donat alguns substantius amb significats com 'edifici', 'bastida', entre els quals no hi manca un *bunyân*. Però enlloc no se'n troben variants amb *bi-*; i ara he de reconèixer que si vàrem rebutjar una tal etimologia per al mall. *Albenya* en el vol. I, no seríem conseqüents admetent-la ací, quan és tan simple i més fundat i convincent, veure en *Albinyen*¹ un de tants casos dels noms mossàrabs en -IANUM, com *Marinyent*, *Ontinyent*, *Bairent*, *Perpunxent* etc. [ja en tenim una cita d'*ilbenyen* junt amb *Almoxorec* en un doc. de 1271 (MtzFdo., *DocValACA* I, núm. 1130)]; i junt amb *Albinyen* també se cita *Aleyen* entre les heretats del te. Calp en el doc. de 1277, que té aire de ser un HELENIANU o altra forma semblant en relació amb l'*Alinyà* de l'Urgellet i l'*Alenyà* rossellonès. Llavors el cognom *Alminyana* se'ns transfigura davant dels ulls, com a quelcom d'autòcton i mossàrab, germà post-toponímic del català *Albiniana*. Car si -IANUM dóna -én amb imela mossàrab, hem pogut demostrar que tal imela no s'estenia als femenins, actuant les tendències d'harmonia vocàlica tan típiques del nostre mossàrab: *Borriana*, *Sollana*, *Gaianes*, *Meliana* etc. (veg. la llista més completa que en dono en nota a *Borriana*).

Del masculí tenim un altre cas a Andorra: *AUBINYA* llogaret en el te. de St. Julià de Lòria: «altre poblet dit *Aubinyà*» Anyós (*Rel. Vall d'Andorra*, 1838, p. 9). Chevalier, p. 42, i també *Aubinyà* en el seu mapa. Ja n'hi ha documentació ben antiga, car lleigeixo in *Albiniano*, a l'Arxiu de Solsona, en un doc. de 920, on també es parla de Lòria (veg. s. v.); un «Petri de *Albina*» figura en la subscripció, entre els homes de Lòria, en un de 1176 (Valls Tab., *Andorra*, 395). D'una